

بحران آب ایران می‌تواند باعث ایجاد زمین‌لرزه‌های سیاسی شود

ایرانی‌ها بشدت با مشکل کم‌آبی مواجه هستند. در طول چند هفته گذشته، هزاران نفر در اعتراض به بحران آب کشور - و سوءمدیریت مداوم رژیم در روند انتقال نامناسب آب - در شهرها و روستاها به خیابان آمدند. این اعتراضات در اواسط جولای (اواخر تیر) از استان نفت‌خیز خوزستان آغاز و بدلیل کمبود آب و تشدید شرایط خشکسالی و سوءمدیریت دولتی طولانی‌مدت، شدت گرفت. از آن پس، ناآرامی‌هایی در سراسر کشور آغاز شد.

معترضان از مسائلی متعدد، ناراحت و عصبانی بودند. گفته می‌شود، تنها در استان خوزستان بیش از ۷۰۰ روستا با مشکل دسترسی به آب مواجه هستند و بسیاری از ساکنین این منطقه به وجود کامیون‌های ارسال آب دولتی وابسته هستند. اما مشکل از این هم بزرگ‌تر است. بر اساس آمارهای رسمی دولت ایران، حداقل ۱۱۰ شهر ایران در طول تابستان گذشته به نوعی مجبور به جیره‌بندی آب یا با مشکل اختلال در روند دسترسی به آب روبرو بودند.

این شرایط، حاصل مشکلاتی عمیق‌تر و قدیمی‌تر است. ده‌ها سال استفاده از سیستم آبیاری و کشاورزی قدیمی، به همراه مدیریت ضعیف و حتی تخصیص نامطلوب‌تر منابع، باعث ایجاد بحران آبی شد که اکنون به مشکلی ملی تبدیل شده است. در نتیجه، بر اساس گزارش‌های کاوه مدنی از دانشگاه ییل، آیا ایران الزاما با مشکل بی‌آبی و نیاز به افزایش منابع موجود مواجه است. به عبارت ساده‌تر، ایران بطوری ناپایدار و افسارگسیخته اقدام به مصرف منابع آبی خود کرده است.

این مشکلی است که کارشناسان در طول چند سال گذشته درباره آن هشدار داده بودند. در سال ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)، محمدحسین شریعتمداری، رئیس مرکز ملی کشاورزی راهبردی و مدیریت آب ایران هشدار داد: «جمهوری اسلامی در پی ۵ دهه سوءمدیریت، اکنون تنها ۵ سال با فاجعه آبی همگانی و فراگیر فاصله دارد.»

در طول همان سال، ۱۸ قانونگذار (نماینده) اهل استان‌های کم‌آب مرکزی ایران در اعتراض به توزیع ناعادلانه منابع داخلی کشور استعفا دادند. نمایندگان مجلس طی نامه‌ای سرگشاده اعلام کردند، دولت باید در پیگیری روند تقسیم عادلانه آب مناطق مختلف کشور - اقدامی که نشانگر میزان اهمیت مشکل آب برای سیاست‌های داخلی ایران بود - نقشی فعال‌تر را ایفا کند.

و در سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸)، موسسه منابع جهان، یک اندیشکده محیطی مهم مستقر در واشینگتن دی‌سی، ایران را به عنوانی یکی از کم‌آب‌ترین کشورهای جهان که بشدت با مشکل کم‌آبی مواجه است، معرفی کرد. بر اساس مطالعات موسسه منابع جهان، جمهوری اسلامی هر ساله حدود ۸۰٪ درصد از منابع آب موجود خود را مصرف می‌کند. موسسه منابع جهان هشدار داد، این وضعیت به این معنا است که «حتی خشکسالی محدود ناگهانی - که احتمال آن به دلیل تغییرات اقلیمی در حال افزایش است - نیز می‌تواند پیامدهایی جدی را در پی داشته باشد.»

آن پیامدها، با توجه به اینکه ایرانی‌ها بطور آشکار خشم خود را ابراز می‌کنند، اکنون در خیابان‌های تهران و شهرهای دیگر نمود یافته است. بنا بر گزارش‌های رسیده، بیش از صدها نفر از معترضان تاکنون دستگیر و برخی نیز در طول درگیری با نیروهای دولتی کشته شده‌اند. رژیم ایران، با توجه به تجربیات حاصل از سرکوب موفقیت‌آمیز اعتراضات داخلی پیشین در طول چند سال گذشته، سرعت اقدام به قطع سیستم‌های مخابراتی و اینترنت می‌کند.

با این وجود، دلایلی مناسب وجود دارد که نشان می‌دهد اعتراضات جاری چیزی بیشتر از ناآرامی‌های گذرا برای آیت‌الله‌های ایران است. در طول سال‌های گذشته، مخالفت‌های سیاسی و اختلافات ایدئولوژیکی مانع اقدامات گروه‌های مخالف گوناگون و ایجاد جنبشی پایدار و متحد می‌شد. این روند، اخیرا تغییر کرده است. در اوایل سال جاری، یک کارزار مدنی جدید، با شعار «نه به جمهوری اسلامی» در مخالفت با رژیم کنونی، باعث اتحاد صدها فعال سیاسی، شخصیت‌های سیاسی و فرهنگی شده است.

اکنون، مسئله آب می‌تواند به هماهنگی این افراد مختلف کمک کند. زیرا بحران احتمالی منابع ناشی از دهه‌ها سال سوءمدیریت رسمی، یقینا مشکلی همگانی و سراسری است و تمامی اقشار جامعه ایران را تحت‌تاثیر قرار خواهد داد.

به عبارت ساده‌تر، کمبود آب باعث ایجاد نقطه اتکای مشترک برای تمام ایرانی‌ها و نارضایتی همگانی از رژیم ایران شده است.

این موضوع، مسئله‌ای است که مقامات تهران برای رفع آن ممکن است با مشکل مواجه شوند.